

**Πρόγραμμα Σχολικών Δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής
ΔΣ Άνω & Παλαιού Ζερβοχωρίου 2015-2016**

ΕΠΙΘΥΜΩ Η ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΝΑ ΑΝΑΡΤΗΘΕΙ ΣΤΟ ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΟ ΠΣΔ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ Π.Ε. ΗΜΑΘΙΑΣ	X

A. Εισαγωγή:

Σχολική Μονάδα: Άνω & Παλαιό Ζερβοχώρι
Τίτλος Προγράμματος: Το «φαρμακείο» της σχολικής μας αυλής
Θεματικό πεδίο (Αγωγή Υγείας/Περιβαλλοντικής/Πολιτιστικών): Περιβαλλοντική
Υπεύθυνος/οι Εκπαιδευτικός/οι: Μαρία Ρούσσου
Συμμετέχοντες Εκπαιδευτικοί: Βασιλική Αρβανίτη, Αθανασία Βασιλείου, Ελένη Κιάτση, Κυριακή Ξανθοπούλου
Τάξη/τμήμα: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'
Αριθμός μαθητών/τριών που συμμετείχαν: 41
Σχολικό Έτος: 2015-16
Διάρκεια προγράμματος (σε μήνες): Πέντε (5)
Πραγματοποιήθηκε παρουσίαση του προγράμματος: Ναι

B. Δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος:

1^{ος} μήνας (Νοέμβριος)
A) Κατάθεση προηγούμενων εμπειριών και γνώσεων μαθητών
Περιγραφή της δραστηριότητας: Έγινε καταγραφή των προηγούμενων γνώσεων. Ως προς την μορφολογία των φυτών και τον διαχωρισμό των βοτάνων. Σε χαρτί του μέτρου κατεγράφησαν τα γνωστά σε αυτούς βότανα, ποιά καλλιεργούν – συλλέγουν, ποια χρησιμοποιούν στην καθημερινότητα τους, με ποια χρήση και για ποιο λόγο. (Στη συνέχεια του προγράμματος γινόταν ανατροφοδότηση και καταγραφή των νέων βοτάνων καθώς και των ευεργετικών ιδιοτήτων τους)

Β) Αναζήτηση και καταγραφή πληροφοριών σχετικά με τα φυτά και τα βότανα

Ξεκινήσαμε, λοιπόν, να διαμορφώνουμε την τάξη του Ολοήμερου ως γωνιά για τα βότανα. Συγκεντρώθηκαν πληροφορίες από εγκυκλοπαίδειες, βιβλία, εποπτικό υλικό σχολείου, περιοδικά, εφημερίδες, διαδίκτυο. Αφού παρουσιαζόντουσαν στην ολομέλεια, συμπληρώναμε τον πίνακα για τα βότανα, βασικές πληροφορίες και τη χρήση τους.

Γ) Σχεδιασμός δραστηριοτήτων

Αποφασίστηκαν οι φάσεις πραγματοποίησης του σχεδίου εργασίας. Διαμορφώθηκαν τα φύλλα εργασίας και οι κλείδες αναγνώρισης.

Έγινε η κατανομή ομάδων και ο διαχωρισμός εργασιών.

Δημιουργία ημερολογίου δραστηριοτήτων και εργασιών στον κήπο.

2^{ος} μήνας (Ιανουάριος)

Α) Γνωριμία με προαύλιο του Δημοτικού Σχολείου

Περιήγηση στο εξωτερικό τμήμα του σχολείου.

Συμπλήρωση φύλλου εργασίας «Η αυλή μας είναι.. , έχει.., Μου αρέσει.., δεν μου αρέσει.., τι θέλω να αλλάξει και προτείνω πώς..»

Καταγραφή των φυτών της σχολικής αυλής.

Β) Προσανατολισμός

Ανακάλυψαν τον προσανατολισμού του σχολικού κτιρίου και του προαυλίου χώρου. Εξοικειώθηκαν με παιχνίδια προσανατολισμού.

Γ) Σχεδιασμός Κάτοψης

Σχεδιάστηκε η κάτοψη όλου του χώρου του Δημοτικού Σχολείου σε χαρτί Α4. Σημειώθηκαν τα σημεία του ορίζοντα, τα κτίρια, ο χώρος των γηπέδων, ο διαθέσιμος χώρος πρασίνου, τα δένδρα και οι θάμνοι.

Δ) Σχεδιασμός βοτανόκηπου

Το ολοκληρωμένο προσανατολισμένο σχέδιο κάτοψης βοήθησε στην επιλογή του χώρου δημιουργίας του κήπου, με κριτήρια το φωτισμό, την ευκολία ποτίσματος, την καλλιέργεια και τη συντήρησή του.

Σχεδιάστηκε ο βοτανόκηπος και έγινε η πρώτη καταγραφή κάποιων φυτών και βοτάνων που επιθυμούσαν οι μαθητές να καλλιεργηθούν.

3^{ος} μήνας (Φεβρουάριος)
A) Χλωρίδα και χαρακτηριστικά των βοτάνων
Εντοπίστηκαν μέρη των φυτών, έγινε διαχωρισμός σε δέντρα, θάμνους και πόες. Συζητήθηκαν οι ζώνες βλάστησης. Στη συνέχεια συμπληρώθηκε φύλλο εργασίας με τα μέρη του βότανου. Αναφερθήκαμε στην ταξινόμηση και στην ονομασία των βοτάνων, στην επίσημη και την τοπική γλώσσα. Φύλλο εργασίας: κρυπτόλεξο και αντιστοίχιση ελληνικής ονομασίας με αγγλική.
B) Χλωρίδα και βότανα περιοχής, καλλιεργήσιμα και μη
Περιηγηθήκαμε στο χωριό και στις αυλές. Επισκεφτήκαμε θερμοκήπια και κήπους της γύρω περιοχής. Οι μαθητές κατέγραψαν τα γνωστά σε αυτούς βότανα και ήρθαν σε επαφή με άγνωστα. Οι μεγαλύτεροι κάτοικοι μας ενημέρωσαν και μας δώρισαν μερικά. Πραγματοποιήθηκε συζήτηση- συνέντευξη για τη μορφή των παλαιών αυλών τους και τον τρόπο περιποίησής τους.
Γ) Σύνδεση βοτάνων με αρχαιότητα, λαϊκή παράδοση, θρησκεία, ιατρική
Αναζήτησαν οι μαθητές ιστορίες από την μυθολογία (π.χ. για την Δάφνη, τον Κένταυρο Χείρωνα κ.α.), ιστορίες με τον Ασκληπιό και τον Ιπποκράτη. Σπουδαιότητα των βοτάνων στην ιατρική τους χρήση. Εντοπισμός τους στη σύγχρονη ιατρική. Λαϊκή παράδοση με ήθη και έθιμα του τόπου, παροιμίες, παλιές συνήθειες, γιατροσόφια κλπ. Αναζήτησαν και εντόπισαν τη χρήση των βοτάνων στη θρησκεία και το συμβολισμό τους (π.χ. αγιασμός- βασιλικός κ.α.)
4^{ος} μήνας (Μάρτιος)
A) Δημιουργία σπορείων και γλαστρών
Αγορά χώματος και γλαστρών. Δημιουργία γλαστρών από ανακυκλώσιμα υλικά. Καταγραφή ονομασίας και ημερομηνίας φύτευσης. Ανάθεση ποτίσματος και προστασίας αυτών. Σχεδιασμός πορείας ανάπτυξης φυτού.
B) Αναζήτηση εργαλείων. Προετοιμασία εδάφους
Καταγράψαμε τι εργαλεία θα χρειαστούν. Δανειστήκαμε από γονείς και γείτονες. Ξεκινήσαμε εργασίες στον εξωτερικό χώρο, οριοθετήσαμε και οργώθηκε εκεί όπου θα καλλιεργήσουμε.
Γ) Προεργασίες για τη δημιουργία φυτολογίου
Αναζήτησαν πληροφορίες και οδηγίες για τη δημιουργία φυτολογίου.

Τοποθετήθηκαν κλωνάρια που είχαμε συλλέξει στην περιήγησή μας και αποξηράνθηκαν.

Δ) Προετοιμασία αγγλικού πρωινού – σύγκριση με ελληνικό

Με βιωματικό τρόπο προετοίμασαν οι ίδιοι οι μαθητές/τριες διάφορα είδη αφεψημάτων και εκχυμάτων. Έρθαν σε επαφή με νέες γεύσεις και νέα αρώματα. Εντόπισαν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στο ελληνικό και αγγλικό πρωινό.

5^{ος} μήνας (Απρίλιος)

Α) Καθαρισμός εκ νέου του διαμορφωμένου χώρου. Φύτευση και Μεταφύτευση

Ολοκλήρωση φύτευσης δένδρων, καλλωπιστικών φυτών και βοτάνων.
Μεταφύτευση από γλαστράκια τα οποία ήταν στις αίθουσες του σχολείου.
Εντοπισμός απωλειών. Ανάλυση επιτυχίας ή αποτυχίας ανάπτυξης ορισμένων κατηγοριών φυτών.

Β) Ολοκλήρωση δημιουργίας κήπου. Συντήρηση, πότισμα

Κατασκευή καρτελών και πινακίδων με τις ονομασίες των φυτών.
Φωτογράφιση του κήπου. Σύγκριση με την αρχική του μορφή.
Ανατέθηκε το πότισμα σε κάποιες ομάδες, όπου θα αποφάσιζαν ανάλογα με τον καιρό και την υγρασία του εδάφους το χρόνο ποτίσματος. Οι υπόλοιπες ομάδες συντηρούσαν τον κήπο (π.χ. ξεχορτάρισμα κλπ.).

Γ) Συγγραφή έκθεσης

Καταγραφή των εντυπώσεων από την όλη διαδικασία της δημιουργίας του κήπου.
«Σκέφτομαι και γράφω τις εργασίες που χρειάστηκαν για τον κήπο και το πώς ένιωσα συμμετέχοντας σ' αυτή τη διαδικασία»

Δ) Συγκομιδή και επεξεργασία

Η συγκομιδή εξαρτάται από ποιο μέρος του βοτάνου χρησιμοποιούμε (βλαστό, φύλλα, κλπ). Πραγματοποιήθηκε αναπαράσταση από συγγενή ενός μαθητή. Ακόμη, ο τρόπος συγκομιδής ανάλογα με το βότανο (π.χ. χαμομήλι). Έγινε αναφορά στο έγχυμα, το αφέψημα και το βάμμα. Αποξηράναμε μαντζουράνα και την αποθηκεύσαμε.

Ε) Μεταποίηση και δημιουργία παραγώγων

Ομαδοσυνεργατικά και βιωματικά ολοκληρώθηκε η δημιουργία αρωματικού αλατιού και σπαθόλαδου. Αγοράστηκαν βαζάκια, μετρήθηκαν οι αναλογίες και οι

αντίστοιχες ποσότητες των υλικών, έγινε όλη η προετοιμασία και εκτελέστηκε όλη η διαδικασία με επιτυχία.

ΣΤ) Συνταγές μαγειρικής

Οι μαθητές/τριες αναζήτησαν συνταγές μαγειρικής με βότανα, τις κατέγραψαν και τις βιβλιοδέτησαν.

Γ. Επισκέψεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της υλοποίησης του προγράμματος:

Τόπος επίσκεψης: Άλσος Αγ. Νικολάου, Ημαθίας

Δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν κατά την επίσκεψη:

Εντοπισμός χλωρίδας και βοτάνων με κλείδα αναγνώρισης. Καταγραφή στοιχείων περιοχής που συμβάλλουν στην ανάπτυξη των φυτών. Συλλογή βοτάνων με σκοπό την αποξήρανσή τους.

Την επίσκεψη την προτείνουμε σε μαθητές/τριες άλλων σχολείων, λόγω του ότι έρχονται σε επαφή με τη φύση, εξοικειώνονται με αυτήν, ανακαλύπτουν και ερευνούν τα βότανα στο φυσικό τους περιβάλλον.

Δ. Φορείς, υπηρεσίες, σύλλογοι, φυσικά πρόσωπα κ.λ.π. με τους οποίους συνεργαστήκατε για την υλοποίηση του προγράμματος:

Φορέας: Δήμος Νάουσας

Είδος Συνεργασίας: Εργάτης για καθαρισμό και όργωμα του οριοθετημένου χώρου

Αξιολόγηση συνεργασίας: Περιορισμένος χρόνος λόγω του μειωμένου εργατικού δυναμικού.

Φορέας: Σύλλογος γονέων & κηδεμόνων

Είδος Συνεργασίας: Φυτά. Παρουσίαση δημιουργίας σπαθόλαδου

Αξιολόγηση συνεργασίας: Θετική. Εμπιστοσύνη ως προς τους εκπαιδευτικούς. Χαρά συμμετοχής των γονιών.

Φορέας: ΚΠΕ Μακρινίτσας

Είδος Συνεργασίας: Ένταξη του Δημοτικού Σχολείου στο Εθνικό Θεματικό Δίκτυο
«Τα βότανα στη ζωή μας»

Αξιολόγηση συνεργασίας: Θετική. Αποστολή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού
άμεσα συναφές με το πρόγραμμα.

Φορέας: ΚΠΕ Κρεστένων

Είδος Συνεργασίας: Ένταξη του Δημοτικού Σχολείου στο Εθνικό Θεματικό Δίκτυο
«Τα τοπικά προϊόντα σε μια κοινωνία αειφορίας»

Αξιολόγηση συνεργασίας: Θετική

Ε. Τελική παρουσίαση του προγράμματος

Η τελική παρουσίαση του προγράμματος έγινε στην γιορτή λήξης του σχολείου. Οι γονείς είχαν την ευκαιρία να δουν τον ολοκληρωμένο κήπο και τις εργασίες των μαθητών/τριών. Επίσης, έγινε η συγγραφή και η παρουσίαση ενός μικρού θεατρικού δρώμενου, βασισμένο στη χρησιμότητα των βοτάνων στην καθημερινή ζωή, με γνώμονα το βιωματικό τρόπο προσέγγισης του θέματος. Το κείμενο είναι δίγλωσσο (ελληνική και αγγλική γλώσσα).

Στ. Αξιολόγηση του προγράμματος

Αρχική αξιολόγηση: Παρατήρηση και καταγραφή αλλαγών στον προαύλιο χώρο. Τα συμπληρωμένα φύλλα εργασίας που αφορούν τη σχολική αυλή. Φωτογράφιση του χώρου πριν τη διαμόρφωσή του σε βοτανόκηπο.

Διαμορφωτική αξιολόγηση: Παρατήρηση εξέλιξης της συμπεριφοράς των μαθητών/τριων. Οι εργασίες των μαθητών/τριών σχετικές με το θέμα (στο γνωστικό τομέα, όπου δεν επιτεύχθηκαν οι ειδικότεροι στόχοι, έγινε ανατροφοδότηση). Η διαμορφωτική αξιολόγηση του αντικειμένου (κήπος σχολείου), με σταδιακή παρατήρηση –φωτογράφιση των αλλαγών που συντελούνται κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος.

Τελική αξιολόγηση: Η αξιολόγηση του αντικειμένου (βοτανόκηπος του σχολείου), με παρατήρηση- φωτογράφιση της τελικής του μορφής. Η καταγραφή των εντυπώσεων των μαθητών της αρχικής καταγραφής για σύγκριση.

Αποτελέσματα αξιολόγησης

Από τη διαδικασία συμμετοχής στην υλοποίηση του προγράμματος αποκομίσαμε πως ήταν μια θετική εμπειρία για τους μαθητές/τριες, καθώς με διάθεση και καταβολή προσωπικής τους προσπάθειας συνεργάστηκαν στην ολοκλήρωση του εκπαιδευτικού προγράμματος. Κατανόησαν τις χρηστικές και θεραπευτικές ιδιότητες των βοτάνων, αναζήτησαν πληροφορίες, τις εφάρμοσαν και έγιναν οι ίδιοι κοινωνοί των γνώσεων και των δεξιοτήτων που απέκτησαν. Οι βιωματικές δραστηριότητες σχεδιάστηκαν με βάση τις ικανότητες και δεξιότητες των μαθητών/τριων και διαμορφωνόντουσαν προκειμένου να κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον τους. Το ομαδικό πνεύμα και η χαρά της δημιουργίας οδήγησε στη δημιουργία του ίδιου του σχολικού βοτανόκηπου του ΔΣ Α.&Π Ζερβοχώριου. Πρόκληση παραμένει η συντήρηση την περίοδο των καλοκαιρινών διακοπών και η διατήρησή του την επόμενη σχολική χρονιά.

Ζ. Ενδεικτικές Φωτογραφίες :

